

Laanekassen — var indrettet. I Udlandet har man mangfoldige Gange prøvet det Samme. Det er i det Hele taget en Skønsag, og det er naturligvis uundværdigt at diskutere dette her. At der er Fare ved, at Staten garanterer for slige private Foreninger, er Noget, Ingen kan bestride; men hvad jeg ønsker at fremhæve her, er, at der slet ikke var nogen Uoverensstemmelse angaaende Ansætteligheden af at gjøre Noget i den paagjældende Retning. Hele Udvalget var den Gang enigt om at udtale, at Staten burde ogsaa træde til for at hjælpe Husmændene til at faae oprettet smaa Kreditforeninger, saaledes at de i Virkeligheden kunde faae de Laan, de ikke kunde faae i de bestaaende Foreninger; der var maasse dem, der mente, at man gik for vidt, men saavidt jeg opfattede det, var det de andre Medlemmers Mening, at Staten ikke burde træde til i Tilfælde, hvor Befolkningen kunde hjælpe sig selv, især naar Staten vilde træde støttende og veiledende til, og vi gik endog saa til at foreslaa et temmelig betydeligt Bidrag af Statskassen til saadanne Kreditforeningers Oprettelse. Naar man slaar ind paa den Veie, at hver Gang der er Trang til Noget, griber man til Statskassens Midler og Garanti, kommer man langt ud over, end Staten paa nogen Maade kan overkomme. Staten har den samme Forpligtelse som de Enkelte og Kommunerne til at søge sin Styrke i den rette Begrænsning. Det ubeluffer jo ikke, at den kan tillade sig den Slags, om jeg saa maa sige, luxuriøse Foranstaltninger, i et enkelt Dieblis være mere generøs, end den kan forsvare at føre det igennem, men det ubeluffer heller ikke, at vi i vore Betragtninger have Ret, at det er en smukkere og mere rationel Veie, at Staten lader Borgerne selv skabe den Slags Institutioner, de have Trang til, og saa hjælper med Penge og Raad og Forskud, men saaledes at Borgerne selv kunne komme til at arbejde og selv skabe i dette Tilfælde den Kreditforening, de have nødig, men Staten skal ikke gjøre saa godt som Allting. Naar det derfor er anført, at der har vist sig at være en høj Grad af Trang tilstede, og at vi have overset det, vil jeg bemærke, at Trangen er ikke bevist, fordi der er Mange gaaet ind i denne Forening. Der er jo ingen Tvivl om, at hvis Staten vilde garantere f. Ex. alle andre Prioritetslaan eller vilde udstrække sin Virksomhed til at garantere alle bestaaende Kreditforeninger, saa ville naturligvis alle de Folk, som nu ikke kunne komme ind i disse Foreninger, strømme til, uden at man derfor kunde paastaa, at der var en saadan Trang tilstede, at det var dem umuligt at faae andre Laan. At man mange Gange har været mindre heldig stillet med Hensyn til disse Smaalaan, erkjendte vi dengang, og vi vare derfor enige om at gaa til betydelige Offre fra Statskassens Side, men vi vilde ikke ind paa denne, jeg tillader mig at kalde den stats-socialistiske Veie, den kan ikke betegnes anderledes,

ad hvilken man paa forskjellig Vis ogsaa andre Steder har søgt at fremme den Slags Formaal, og at den fører langt videre, end man selv gjør sig klart, synes jeg, at her er et Exempel paa: Inden der er gaaet 2 Aar, skal allerede Grændsen forhøjes. Enkelte Talere sige jo endog saa, at 6,000 Kr. er meget for Lidt, at vi skulle op til 10 og 12,000 Kr., og alle de samme Grunde, som ansøres for 6,000 Kr. og dengang for 4,000 Kr., kunne naturligvis ogsaa ansøres for 10 og 12,000 Kr., f. Ex. at Sikkerheden bliver større, at Folk faar billigere Laan osv. Og er man kommen ind paa denne Veie, saa er det jo ogsaa fuldstændig retfærdigt, at alle de smaa Eiendomme i Kjøbstæderne og navnlig de, der ligge paa Kjøbstadsjord, skulle nyde de samme Fordele. — Der have vi det! Naar Staten ikke vil trække sine bestemte Grændser for sin Hjælp i den Henseende og gjøre det paa en rationel Maade, kan man føre det saa langt, netop naar man vil være logisk og retfærdig, at tilfaldt er Statskassen ude af Stand til virkelig at hjælpe Samfundet paa en saadan Maade uden at blive partisk og uretfærdig, saaledes som jeg tror, man i dette Tilfælde virkelig har været, og det er det Farlige at lægge Eftertryk paa Statens Hjælp, netop hvor det er Kreditforhold, der er Tale om, det er den Fare, vi have fremhævet, og som paa ingen Maade er modbevist af de ærede Talere; den kan komme til at gjøre sig gjældende i et meget ugunstigt Dieblis. De Kreditforeninger, der nu bestaa, ere slet ikke saa overordentlig gamle, og inden de bleve oprettede, var der adskillige Vanskeligheder at overvinde. Historien vil vistnok oplyse, hvorledes det ingenlunde var let at faae dem dannede og faae Statens Garanti for dem. Jeg tilstaa, jeg erindrør i ethvert Tilfælde ikke de nærmere Omstændigheder her, hvorledes det gik til, men Staten har aabenbart paa forskjellig Vis maattet vise sin Interesse, og der er aldeles Intet i Veien for, at Staten eller Kommunen, om man vil, men navnlig Staten, da det er den, man her henvender sig til, kunde have hjulpet Husmændenes Kreditforeninger frem uden at gaa saa vidt at springe over alle de Barrierer, man ellers stiller imod Statshjælp, og som her, uden Videre at give Garanti for alle dem, der træde ind. (Bust: Ja, Garanti for Renten!) Ja, det er en Garanti for alle Obligationer, Foreningen har udstedt, man her giver. Nu skal jeg imidlertid indrømme, at, naar den en Gang er stiftet, stiller Sagen sig naturligvis noget anderledes. Ligesaa bestemt som man har maattet modsætte sig, og som jeg maa modsætte mig det af principielle Grunde, ligesaa vist kan jeg naturligvis indrømme, at, naar jeg ikke har kunnet forhindre det, saa er det bedre at finde en fornuftig end en vilkaerlig Grænsse, og derfor vil jeg paa ingen Maade sige, at jeg vil modsætte mig at gaa til 6,000 Kr., naar Foreningen en Gang er stiftet, og man ikke kan tage denne Gave tilbage, uden at